



Skrivesenteret

Nasjonalt senter for skriveopplæring
og skriveforskning

24.09. 2013

Norskfaget i endring?

**OM SKRIVING I
NORSKFAGET OG NORSK
SKRIFTLIG**

FØR OG NÅ:

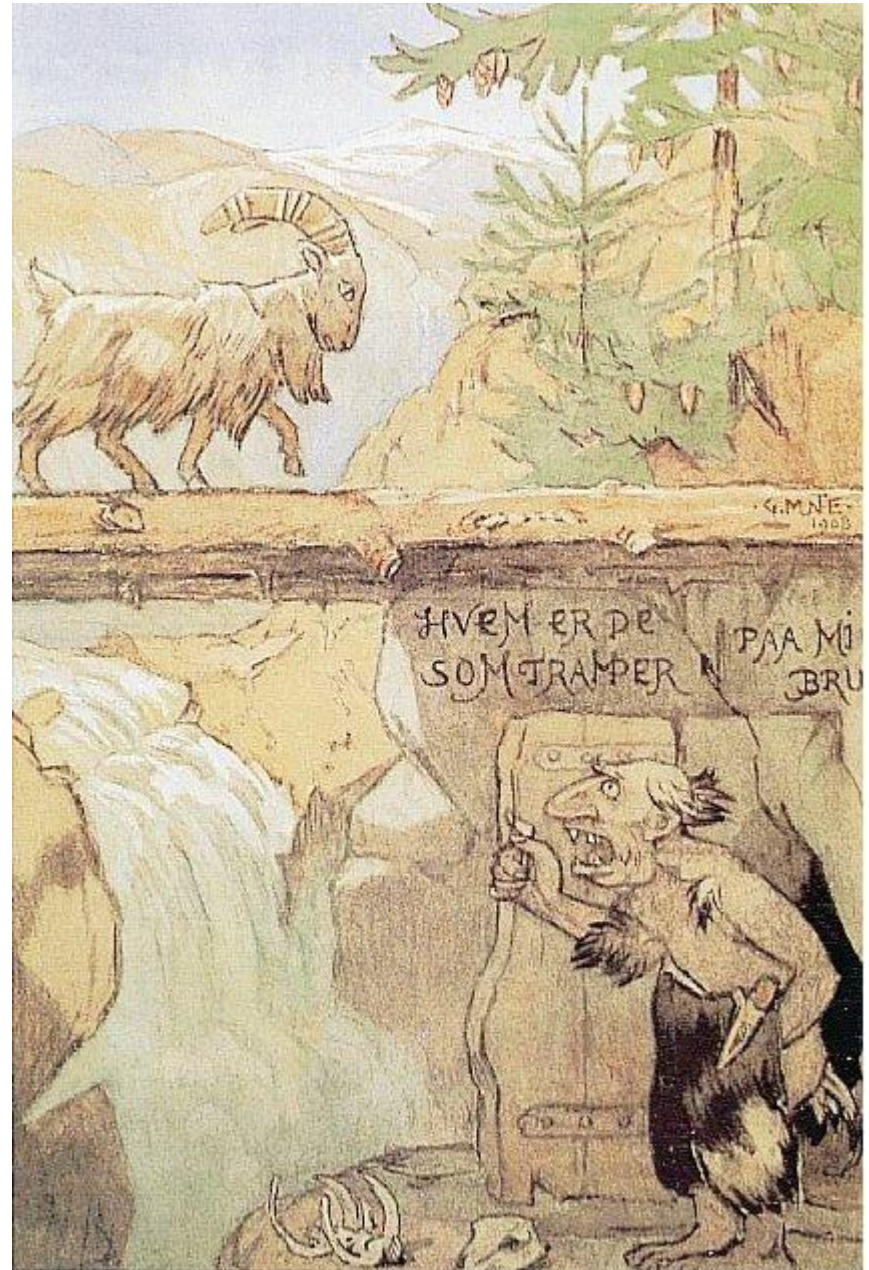
Generell del av læreplanen:

«Grunnlovens maktfordelingsprinsipp, klassikerne i litteraturen (”Lille Marius”), kulturelt fellesgods (”kamelen og nåløyet”), tegnene som brukes på værkartet osv. Besitter man ikke de felles forståelsesformene som gjør det lett å tolke og formidle - og dermed kommunisere smidig - kan man bli fremmedgjort i eget land.»

Norskplanen R94:

Elevane skal **lese og ha kunnskap om**

- norrøn litteratur
Eit prosaverk (t.d. ei kort ættesoge eller eit utdrag frå Snorres kongesoger eller Gylfaginning) og eit eddakvad eller utdrag frå eit eddakvad (t.d. Håvamål) bør vere med i tekstutvalet.





Oppdragsbrev 42-10:

«...læreplanen i norsk gjennomgås for hele opplæringsløpet for at den skal fremstå med **et tydeligere språkopplæringsperspektiv.**»

«...med særlig fokus på at opplæringen skal legge til rette for at alle elever kan utvikle sine **grunnleggende språkferdigheter** – å lese og uttrykke seg muntlig og skriftlig – grundig og systematisk gjennom hele opplæringsløpet.»



«...læreplanen oppfattes som svært omfattende, særlig omfanget av kompetansemål på Vg3/ påbygging til generell studiekompetanse.»

«Direktoratet bes vurdere læreplanen i norsk inkl. vurdering i faget (standpunktvurdering og eksamen) knyttet til hovedmål og sidemål.»

NYE HOVEDOMRÅDER:

- **MUNTLLIG KOMMUNIKASJON**
- **SKRIFTLIG KOMMUNIKASJON**
- **SPRÅK, LITTERATUR OG KULTUR**



Fra høringsbrevet:

4.6.1

Felles grunngeving for å foreslå færre standpunktkarakterar (alternativ 2 og 3)

«Derimot har skriveopplæringa i hovudmål og sidemål så mange felles kompetansemål at dei etter vår vurdering bør kunne reknast som *to sider av den same felles skrivekompetansen*. Vi meiner at vi ikkje bør vekte hovudmål og sidemål innanfor ein felles karakter, fordi ei prosentvis vekting i praksis vil vere det same som å ha to skilde karakterar. Det er den samla kompetansen i norsk skriftleg som skal vurderast.»



NORSK SKRIFTLIG

- Alle oppgavesett blir todelte – kortsvar + langsvar.
- Kortsvaret skal ha faglig innhold og blir ganske styrt.
- Langsvaroppgaven er fremdeles noe friere, med større krav/ muligheter til selvstendig utforming
- Skriftlig eksamen bygger på hovedområdene «Skriftlig kommunikasjon» og «Språk, litteratur og kultur»
- Hovedområdet «Skriftlig kommunikasjon» viser til teksttyper, ikke sjanger.
- **NB! Elever på Vg3 skal kunne « planlegge, utforme og bearbeide egne tekster med «klar hensikt, god struktur og saklig argumentasjon».**



SKRIVING SOM GRUNNLEGGENDE FERDIGHET I NORSKFAGET:

Å kunne skrive i norsk:

uttrykke seg i norskfaglige sjangere
skrive teksttyper som er relevante for faget
ta i bruk norskfaglige begreper

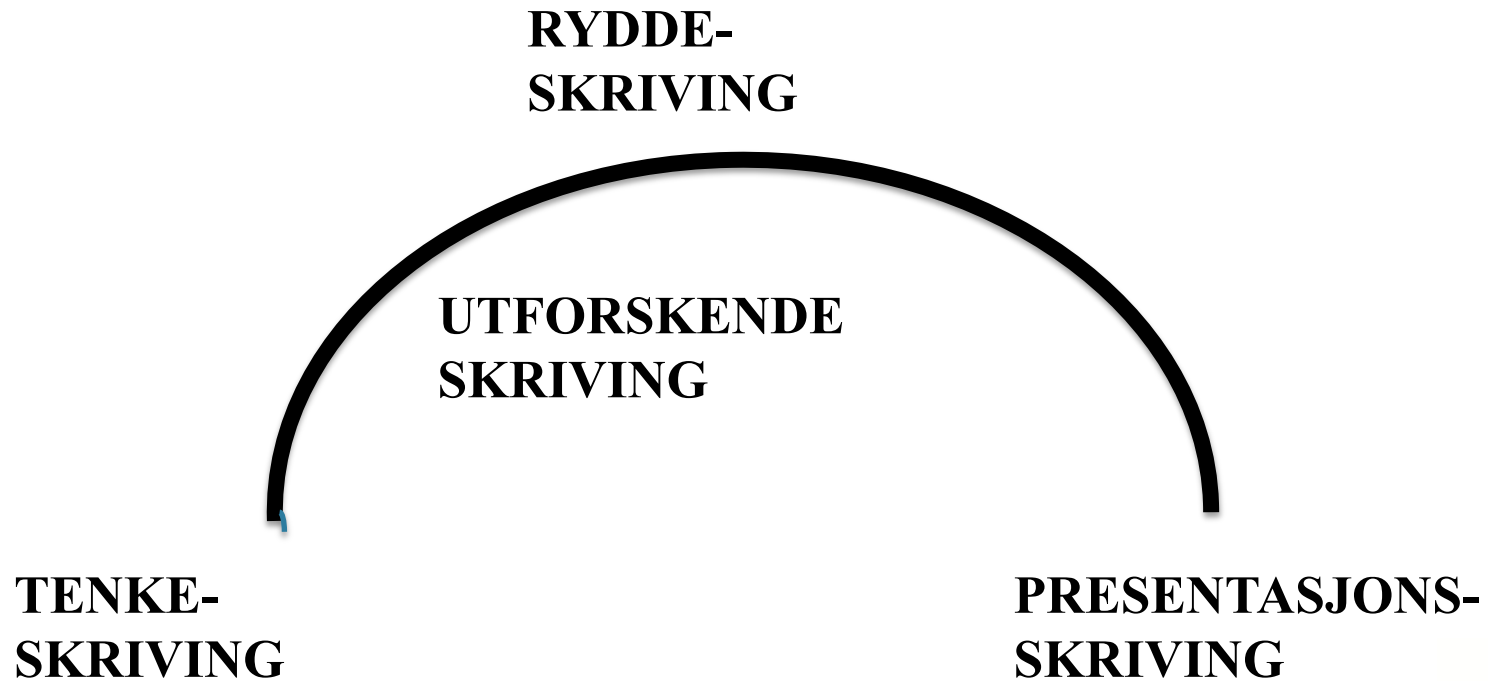
en måte å utvikle og strukturere tanker på
en metode for å lære

utvikle elevenes evne til å planlegge, utforme og bearbeide
tekster som er tilpasset formål og mottaker

formelle skriveferdigheter, tekstkunnskap og skrivestrategier
språklig sikkerhet



Skrivingas hovedfunksjoner



AKTIV DELTAKELSE, EGET SPRÅK:

«Hvordan blir kunnskapen til? Vi skriver den fram. Ikke ut av det blå, selvfølgelig, og ikke rent som det faller seg, men slik at arbeidet med å utforme teksten virker til å organisere undersøkelsen av saken.»

Anders Johansen: *Skriv! Håndbok i sakprosa.*

Etter 2.trinn skal eleven kunne «...lytte, samtale og samhandle»

Etter Vg3 skal eleven kunne «...systematisere, vurdere og drøfte»

FØR OG NÅ:

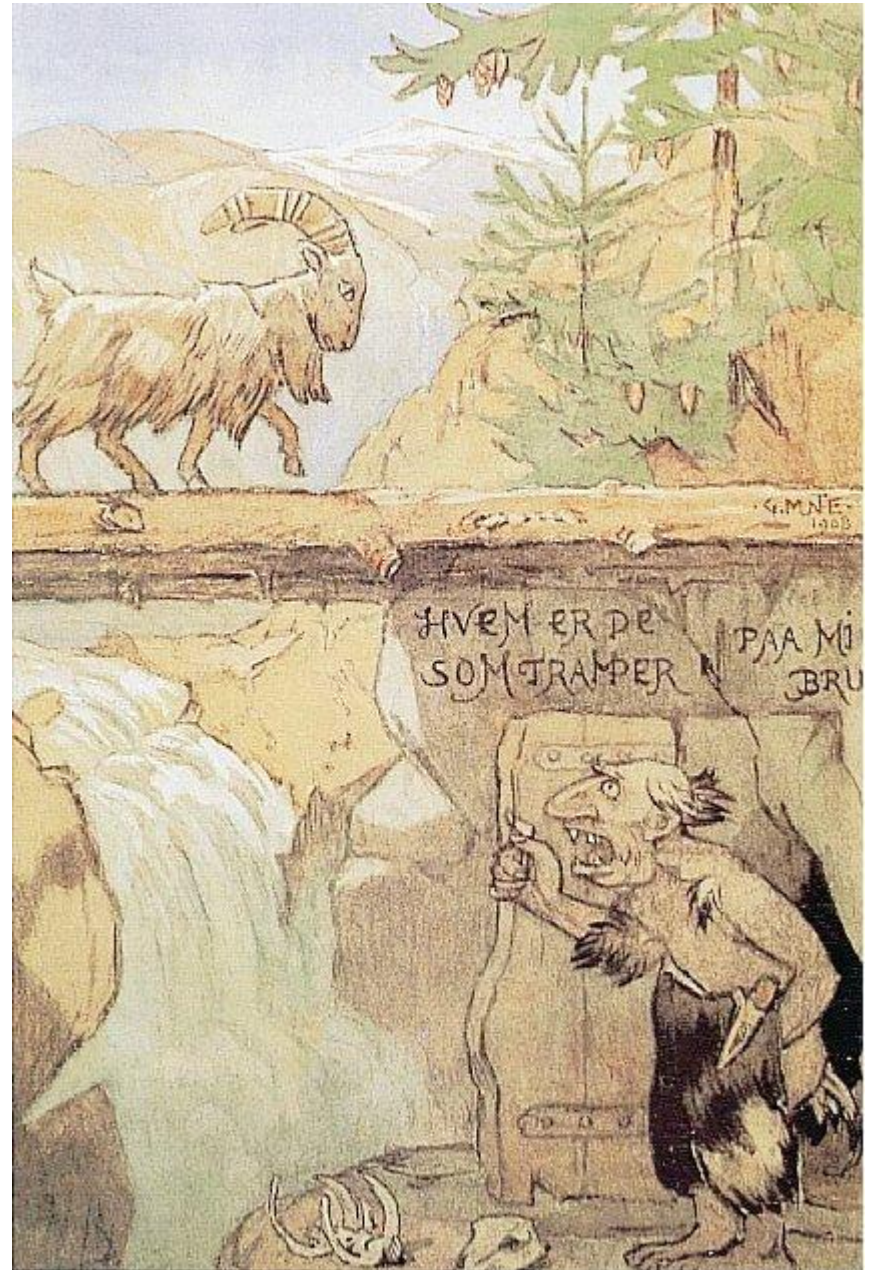
Generell del av læreplanen:

«Grunnlovens maktfordelingsprinsipp, klassikerne i litteraturen (”Lille Marius”), kulturelt fellesgods (”kamelen og nåløyet”), tegnene som brukes på værkartet osv. Besitter man ikke de felles forståelsesformene som gjør det lett å tolke og formidle - og dermed kommunisere smidig - kan man bli fremmedgjort i eget land.»

Norskplanen R94:

Elevane skal **lese og ha kunnskap om**

- norrøn litteratur
Eit prosaverk (t.d. ei kort ættesoge eller eit utdrag frå Snorres kongesoger eller Gylfaginning) og eit eddakvad eller utdrag frå eit eddakvad (t.d. Håvamål) bør vere med i tekstutvalet.



Drøfte kulturmøter og kulturkonflikter med utgangspunkt i et utvalg samtidstekster (Vg1)

Beskrive hvordan ulike forestillinger om det norske kommer til uttrykk i sentrale tekster fra slutten av 1700-tallet til 1870-årene og i et utvalg samtidstekster (Vg2)

Orienterer seg i store mengder tekst av ulik kompleksitet og **velge ut, sammenfatte** og **vurdere** relevant informasjon (Vg3)

Lese et utvalg samtidstekster på bokmål og nynorsk og **drøfte** hvordan disse tekstene språklig og tematisk forholder seg til vår tid (Vg3)

Analysere, tolke og sammenligne et utvalg sentrale norske og noen internasjonale tekster fra ulike litterære tradisjoner fra romantikken til i dag **sette dem inn** i en kulturhistorisk sammenheng (Vg3)



«THE WRITING REVOLUTION»

Andreas Wiese i Dagbladet
3.12.2013 om New Dorp High School

**«So God,
let's stop acting
like they should
just know
how to do it..»**



<http://www.theatlantic.com/magazine/archive/2012/10/the-writing-revolution/309090/>



Skrivesenteret
Nasjonalt senter for skriveopptøring
og skriveforskning

SKRIVESTRATEGIER

Førskrivingsfase

- tenkeskriving og samtale
- hente stoff fra kilder
- gi rammer for skrivinga – eksempeltekster, startsetninger, innlednings osv.

Å komme i gang-fasen

- skrive sammen, elev+ elev eller lærer + klasse
- diktat

Revisjonsfasen

- respons fra medelever eller lærer
- ryddeskriving/ utforskende skriving med hjelp fra lærer

Slutføring

- se over!
- lese høyt
- lese bakfra?
- bruke skrivestøttende dataverktøy



VURDERING FOR LÆRING

«Fem teser om funksjonell respons på elevtekster»

- Respons må gis underveis i skriveprosessen
- Respons må være selektiv
- Respons må være en dialog mellom skriver og responsgiver
- Respons må motivere for revidering av elevteksten
- Respons må være forståelig og læringsfremmende



TENKESKRIVING

Torlaug Løkensgard Hoel

”Å finne fram til og **prøve ut tankar** gjennom språket er ein av funksjonane skrivning har.

”I skolen har dessutan skrivning tradisjonelt vore brukt for å finne ut kva elevane *kan* eller *ikkje kan*, som ledd i vurdering. Skrivning har vore sett på som noko som kom *etter* læringa, ikkje som **ein reiskap i læringsprosessen.**”

”Utprøvande, utforskande skrivning ligg **nært opp til talespråket.** Den er ofte springande, fragmentarisk, assosiasjonsrik”

”...for å betre kvaliteten på **munnelege aktivitetar**”



KAIN OG ABEL

Endre Berg



SITAT:

Hør, din brørs blod roper på meg!

Dette sitatet får meg til å tenke på.....

Skyldfølelse, å drepe et uskyldig menneske, for å hevne seg på noen annen. Å drepe sin egen bror for å hevne seg på Gud, bare fordi Gud ikke er fornøyd. Dette gir en skyldfølelse som ingen normal person kan bære. De eneste som kan klare det er de med ondskap i sinnet. For det å ta livet av en uskyldig person er ondskap. Men for de som gjør dette kan det kanskje virke som om de har gjort det rette. Dette bringer fram spørsmålet

Endre Berg

Om hva ondskap er. Er det noe som har en universal betydning, og en universell mening om hva en ond gjerning er? Eller ~~er~~ ~~men~~ har de som gjør disse handlingene en annen definisjon på ondskap?

«RYDDESKRIVING»

- **Anders Johansen**: *Skriv! Håndbok i sakprosa.*

«Hvordan blir kunnskapen til? Vi skriver den fram. Ikke ut av det blå, selvfølgelig, og ikke rent som det faller seg, men slik at arbeidet med å utforme teksten virker til å organisere undersøkelsen av saken.»

- **Steve Graham**: *Writing Next.*

Å skrive sammendrag er den nest mest effektive måten å bruke skriving på i læringsprosessen:

- **Olga Dysthe** (Dyste mfl.,2000):

”Når en skriver sammenhengende tekster, utvikler en tanker og resonnementer, som en kanskje ikke ville gjort om en bare skrev stikkord og ufullstendige setninger”.



«Regler som skal følges kan forløse skapende kraft. Formtvang kan inspirere.»

(Gudmund Hernes om «Diktat», Morgenbladet 9.august 2013)

«Samtidig erfarer jeg at mange studenter tenker bedre enn de skriver, at de ikke får uttrykt det de vet og kan. Så de presterer dårligere og møter samfunnet dårligere rustet. Mitt inntrykk er at evnen til å uttrykke seg skriftlig har falt. Det gjelder vokabular og stil, det gjelder strukturering av stoffet ved punktum og avsnitt. Ikke alle studenter er skribenter.»



DEN UTFORSKENDE SKRIVINGA

- Skrive - ikke for å presentere innholdet, men for å vinne fram til innholdet
- Skrive - lese – utforske – formulere – skape kunnskap
- Legge arbeid i formen for å vinne fram til innholdet



**SKRIV PÅ DIN
EGEN MÅTE,
MEN SKRIV!**

IVAR AASEN – NYNORSKENS FAR

Ivar Aasen ble født i Ørsta på Sunnmøre den 5. august i 1813, altså ett år før Norge fikk egen grunnlov. Da han døde i 1896, etterlot han seg et norsk skriftspråk som ikke hadde blitt til uten hans innsats. Først ble dette språket kalt «landsmål», men i 1929 ble «nynorsk» den offisielle betegnelsen.

Etter 1814 var det mange som mente at nordmenn måtte få et eget skriftspråk. Vi kunne ikke fortsette å skrive dansk når vi hadde blitt selvstendige og fått en egen grunnlov.

Det var ikke enighet om hvordan det nye norske skriftspråket skulle bli til. Noen mente at vi gradvis kunne forandre det danske skriftspråket og gjøre det mer norsk etter hvert. Ivar Aasen hadde en større plan. Han ville bygge det nye norske språket på dialektene som folk snakket. På den måten mente han at det ville bli lettere for folk flest å lese og skrive.

Ivar Aasen begynte rett og slett en vandring rundt omkring i landet for å samle og registrere ord og uttrykk. Alt skrev han for hånd, i små skrivebøker som han samlet i en kasse. Det han samlet, ble systematisert og tatt vare på, slik at han til slutt hadde skapt et nytt skriftspråk. Han skrev mye, og han ga ut både ordbøker, grammatikkbøker og samlinger med norske ordtak i tillegg til at han skrev skjønnlitteratur på det nye språket.

Fra 1851 og resten av livet fikk Ivar Aasen stipend fra staten for å kunne drive med dette arbeidet.....



Kvardags kjærleik

-Eg trur eg får folk til å akseptere nynorsk som eit språk ein kan bruke til dagleg.

Kvar dag les tusenvis om dei små tinga i kvardagen som gjer Mariell Øyre (22) glad. Ho driv bloggen Hjartesmil, verdas største nynorskblogg

Det finst alltid tusen ting eg gler meg til – og over, seier ho.

Å skrive utan å slåst

At ho faktisk skriv på nynorsk kjem alltid i andre rekkje, både for ho sjølv og for dei fleste av lesarane hennar. Øyre er likevel stolt av språket sitt, men vil helst at det berre skal vere der, ein premiss som ingen treng å nemne eller ta opp til diskusjon.

Det beste hadde vore om det ikkje var eit så stor poeng om bloggar blir skrivne på nynorsk. Det er viktig at det finst folk som berre *skriv nynorsk*, førebilete som gjer at ein skjønar at ein kan skrive nynorsk utan å slåst for det.

Det er viktig å ikkje problematisere språket så mykje, men berre skrive og gjere folk glade. Den målretta aktivismen finst det heldigvis andre som tek seg av, seier ho.

.....



**Intervju med Mariell Øyre i «Språkåret 2013»,
annonsevedlegg for Språkåret:**



Skrivesenteret
Nasjonalt senter for skriveopptøring
og skriveforskning

Skriv samandrag med hjelpesetningar:

SKRIVEOPPGÅVE:

Skriv eit samandrag på om lag 250-300 ord av intervjuet med Mariell Øyre, og skriv din eigen kommentar til budskapet hennar som avslutning på teksten din.

Du kan starte sånn:

Mariell Øyre er intervjuet i annonsevedlegget «Språkåret 2013». I dette intervjuet gjev ho uttrykk for meiningane sine om.....

Om du vil, kan du også bruke desse hjelpesetningane som innleiing til to avsnitt i hovuddelen:

*Øyre meiner ho har eit samfunnsansvar når ho skriv nynorsk.
Ho greier å halde på lesarane sine fordi...*

Og du kan innleie det siste avsnittet sånn:

Mi meining om det som kjem fram i dette intervjuet, er.....

- *Mi meining om det som kjem fram i dette intervjuet, er at eg syns at det e tøft av Mariell å driva ein blogg på nynorsk. Eg synest det er tøft av ho å vere seg sjølv, sjølv om ho får motgang om mindretalsspråket. Det e få menneske som skriv nynorsk, og Mariell e stolt over at hu er ei av dei få som gjer det.*

- *Eg synest at Mariell er ei sterk jente. Ho er ei jente som prøver å skilde seg ut, og ho gjør ein skilnad. Det at ho skriv på nynorsk kjem alltid i andre rekkje, både for ho sjølv og for dei fleste av lesarane hennar. Mariell er likevel stolt av språket sitt, men skulle ønske at språket hennar ikkje var noe problem som ingen trengte å nemne eller ta opp til diskusjon. Eg synast ho er sterk som står på, og som kjemper for sitt eget språk ved å bruke det i bloggen sin.*

- *Eg meine ho har aldela rett i det ho skriv, når det gjelde å blottlegga seg om kvar enkelt sitt liv for å få til å skrive den beste bloggen. Men ho skriva veldig bra med tanke på at ho har veldig mange som lesar bloggen hennar.*

- *Eg synest at Mariell er ei sterk jente. Ho er ei jente som prøver å skilde seg ut, og ho gjør ein skilnad. Det at ho skriv på nynorsk kjem alltid i andre rekkje, både for ho sjølv og for dei fleste av lesarane hennar. Mariell er likevel stolt av språket sitt, men skulle ønske at språket hennar ikkje var noe problem som ingen trengte å nemne eller ta opp til diskusjon. Eg synast ho er sterk som står på, og som kjemper for sitt eget språk ved å bruke det i bloggen sin.*

Carl Frode Tiller: Innsirkling 2

Namsos 4.juli 2006. Bestefar et ikkje reker. (Tom Roger)



Skriv saman:

Carl Frode Tiller sin roman «Innsirkling 2» handlar om kulturmøte og kulturkonfliktar på ein liten tettstad i Noreg. Bruk tekstvedlegget til å gjere greie for korleis Tiller framstiller dei sosiale klassene, klasseskilja og konfliktane.

Teksten skal ikkje vere på meir enn 400 ord. Legg arbeid i å få teksten til å bli presis.

«...Det er tydelige classeskilja i teksten, familien til Tom Roger er typiske litt fattig og uhygienisk. Snakkar med eit ufin og «tøft» språk. Dei sit i campingstoler og drikk øl, og det er typisk «underklasse».

«la henne få stolen, og så hentar du dei sjølv inne i skuret». Det er typisk underklasse å må henta stolar i skur, også fordi skur er gammeldags. Dei fleste no til dags har store garasjar med plass til bilar og slikt.

I teksten les vi at Jørgen sparkar borti eitt eller anna skrot som ligg gøymt i det høge graset. Det vil da seie at dei ikkje har klipt graset på ei stund. Det er typisk å vere lat og ikkje gidde klippe plena når det er i underklasse.....»

Eksempeltekst: Bestefar – ein personkarakteristikk.

Skriveoppgåve :

Skriv ein personkarakteristikk av ein av desse personane i teksten: Mamma, Mona, Jørgen eller Sara. Teksten skal vere på om lag 400 ord.

Bruk fagspråk.

Allereie i overskrifta til dette kapitlet får vi vite noko om bestefar i forteljinga, nemleg at han ikkje et reker. Det biletet vi får av denne karakteren vidare, er først og fremst farga av at det er Tom Roger, sonesonen, som er forteljaren. Synsvinkelen er altså personal. Likevel får lesaren med seg mange forskjellige blikk på bestefar, for dei replikkane forfattaren legg i munnen på karakterane, fortel mykje både om den eldste i familien. Dessutan er det mange skildringar av korleis bestefar ser ut og korleis han har det omkring seg. I teksten får vi altså både direkte og indirekte personkarakteristikkar.

Kapitlet begynner in medias res, og lesaren blir tatt med til eit hageselskap for alle generasjonane i familien. Dei sit og drikk øl, og vi får inntrykk av at det er mykje rot rundt dei. Bestefar sin gamle Chrysler står og rustar opp, og det kjem fram at naboen irriterer seg over rotet deira. Gjennom forteljaren får vi tidleg eit tydeleg inntrykk av korleis bestefar ser ut, med «magert ansikt», og «ein pussig kropp». Den store magen blir brukt til å setje frå seg ølboksen. Lommetørkleet har han liggjande på skallen. Utsjånaden til bestefar står i stil med skildringa av miljøet omkring han

Den første replikken bestefar kjem med i dette kapitlet, seier og ein god del om han: «Men det skal dei ha, svartingane», og han held fram med å påstå at dei har respekt for dei eldre. Lesaren forstår fort at det ligg noko under i dialogen mellom han og «mamma», mor til Tom Roger». Bestefar er redd for at dei skal sende han på aldersheimen, og at han skal sitje der og «rotne».

Denne typen dialog går igjen gjennom heile kapitlet. Karakterane seier ting til kvarandre, og dei ler, både av seg sjølv og dei andre, men heile tida ligg det ei skjult meining under. Bestefar prøver å framstille seg sjølv som ein arbeidsmaur og ein gammal slitar, men han ler sjølv når mamma seier at «han hadde fan ikkje orka reise seg frå godstolen om så huset hadde stått i brann». Han «liker desse forteljingane om seg sjølv», meiner forteljaren Tom Roger.

Bestefar i forteljinga er ein statisk person, som ikkje endrar eller utviklar seg. Han har mange trekk som ikkje er sympatiske, men lesaren kan likevel sjå på han med eit overberande blikk fordi han har sjølvironi og fordi forfattaren bruker humor i framstillinga.

Allereie i overskrifta til dette kapitlet får vi vite noko om bestefar i forteljinga, nemleg at han ikkje er reker. Det biletet vi får av **denne karakteren** vidare, er først og fremst farga av at det er Tom Roger, sonesonen, som er **forteljaren**. **Synsvinkelen** er altså **personal**. Likevel får lesaren med seg mange forskjellige blikk på bestefar, for dei **replikkane** forfattaren legg i munnen på karakterane, fortel mykje både om den eldste i familien. Dessutan er det mange **skildringar** av korleis bestefar ser ut og korleis han har det omkring seg. I teksten får vi altså **både direkte og indirekte personkarakteristikkar**.

Kapitlet begynner **in medias res**, og **lesaren** blir tatt med til eit hageselskap for alle generasjonane i familien. Dei sit og drikk øl, og vi får inntrykk av at det er mykje rot rundt dei. Bestefar sin gamle Chrysler står og rustar opp, og det kjem fram at naboen irriterer seg over rotet deira.

Gjennom forteljaren får vi tidleg eit tydeleg inntrykk av korleis bestefar ser ut, med «magert ansikt», og «ein pussig kropp». Den store magen blir brukt til å setje frå seg ølboksen. Lommetørkleet har han liggjande på skallen. Utsjånaden til bestefar står i stil med **skildringa av miljøet** omkring han.

«... Allereie tidlig i teksten er mamma med. Da sitt ho og bestefar ute i hagen. Mamma er mor til Tom Roger som har skrevet teksten og er forteljaren. Så synsvinkelen i historia er personal. Dei røyker og drikk øl, øl som kjem rett frå kjølebagen til mamma. Tidleg få vi eit bilete av at karakteren er ei dame som er kjapp i replikken, og i stor grad utidig. Ho startar i teksten ganske brått med replikken: «Kan du ikkje slutte med det jævla gnålet ditt?». Slik språkbruk tyder på at de er en familie som ikkje er så veldig nøye på korleis ein skal oppføre seg saman med andre.

Vi får eit ganske så tydeleg inntrykk av korleis mora ser ut når ho blir beskriven med blåsvart hår, og når ho rør seg så dissar underarmsflesket, noe som kan tyde på at hun kanskje ikkje er noen liten og søt dame. Ho er også ein godt vaksen dame, ettersom ho er mor til Tom Roger som også er vaksen. Mulig ho er usikker på seg sjølv ettersom ho har ein slik tone der ho er spydig med de andre og er så lattermild. Og de spydige kommentarane hennes går med korte mellomrom gjennom heile teksten. Mora er også ein sentral person i forteljinga, og ho er med i dei aller fleste situasjonane. Og sjølv om mora blir beskriven og framstilt som ei skikkelig «megge», så er det også mykje humor i korleis ho oppfører seg også.

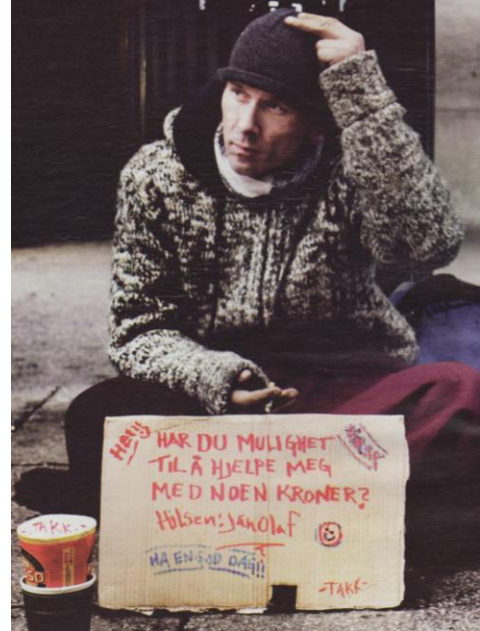
Dialogen mellom de ulike karakterane i teksten går gjennom heile kapitelet. Dei seier.....

SKRIVEOPPGAVE 2BUA

Hei

Har du mulighet til å hjelpe meg med noen kroner?

Tekster og bilder fra A-magasinet/Aftenposten 16.12.2011



Ta utgangspunkt i bildene av uteliggere i Oslo og intervjuene med dem.

Velg en av oppgavene under og skriv en tekst på 400 ord.

- Skriv et brev der du **prøver å overbevise** de som leser det om at tiggerne må ut av byen. Du skriver brevet til A-magasinet.
- Skriv et brev der du **prøver å overbevise** de som leser det om at de må hjelpe tiggerne og gi dem penger. Du skriver brevet til A-magasinet.
- Skriv et brev der du **prøver å overbevise** de som leser det om at samfunnet må hjelpe alle som trenger penger, slik at folk slipper å tigge.

Vi skal prøve å få til ei innledning sammen.



HVILKEN OVERSKRIFT FUNGERER BEST? HVORFOR?

- **Har du mulighet til å hjelpe meg med noen kroner?**
- **Har du mulighet til å endre ett liv?**
- **Norge, et urettferdig land**
- **Hjelp de stakkars tiggerne!**
- **Hvem har sagt at det å være tigger er lett?**
- **La tiggere få hjelp ikke bare en krone.**
- **Gjør en forskjell**
- **Kroner skiller liv og død**
- **Er du menneskelig?**
- **Hjelp tiggerne nå!**
- **Det skal ikke mye til for å gjøre noe stort.**
Så hvorfor kan vi ikke starte en organisasjon?
- **Hjelp til å hjelpe seg selv!**
- **Vil du være den som gjør en forskjell?**
- **Overlevelse i hverdagen**
- **Deres overlevelse er vårt ansvar!**
- **Kjære A magasinet**



HVORDAN FUNGERER DISSE INNLEDNINGENE?

A.

I Norge i dag er det over 2000 tiggere, og $\frac{3}{4}$ av Norges befolkning ønsker forbud mot tigging. Det vil si at 74 % av befolkningen ønsker tiggerforbud. Men hva skal vi gjøre med de 2000 tiggerne som er i Norge da?

B.

Vi er alle like på innsiden.

Vi trenger alle en seng og tak over hodet.

Mat og drikke er også viktig.

C.

Når man er så heldig å ha fått et liv, er det ikke viktig å passe på at alle har det bra? Det handler om barmhjertighet, og det handler om medfølelse. Vi er mange mennesker her i verden, og alle kan jo ikke ha det like bra. Men når det er slike enkle ting som å bidra med noen kroner til tiggere, så er det ikke så mye å forlange. De er fattige, får ikke kjøpt nok mat og har kanskje ikke en plass å bo. Mange av tiggerne har familier de må forsørge, men hvordan skal det gå når du har ingen inntekter, ingen som hjelper deg økonomisk?

D.

Jeg sitter og tenker og jeg tenker mye og veldig på de som ikke har stort, og det er ikke bare fattige barn jeg tenker på. Jeg tenker på alle de som sitter og håper på en liten slant, det er tiggerne jeg tenker på. Jeg tenker på alle de som løper forbi når de skal på jobb eller ute med venner, og de er så travle at de ikke legger merke til han eller hun som sitter med frosne fingre og en liten kopp i hendene.

Tolk den sammensatte teksten. Bruk begrep fra retorikken.



Tenkeskriving
Skriv i tre minutter:

Når jeg ser dette bildet, tenker jeg på.....

Hjelpesetninger:

- *Toro støtter Unicef, og det gir etos til annonsen for Barnas Tomatsuppe.*
- *I den korte verbalteksten blir logos, appell til fornuften vår, tatt i bruk.*
- *Bildet appellerer til følelsene våre og gir patos til annonsen.*

Jeg likte å skrive med stillas fordi det er en "retteleder". Det gjør det lettere å se hva vi egentlig skal skrive om, og hva som er viktigst å ha med. Er kanskje ikke nødvendig at vi må skrive ordrett de setningene i vår tekst, men at de er til stor hjelp under skrivingen. Setningene er også med på å forklare hvordan en kan se at en tekst er bygget på etos, patos og logos.

EKSEMPEL TEKST

A-magasinet har 19.oktober 2012 ein kampanjeannonse frå organisasjonen «Leger utan grenser». Bodskaen i denne annonsen er nokså overraskande, for organisasjonen oppmodar lesarane til å skrive eit testamente der «Leger utan grenser» blir tilgodesett.

Fleire **appellformer** blir brukt i denne samansette teksten, og bruk av **patos** er det ein tenkjer på når ein ser det store fotografiet som er blikkfanget i annonsen. Motivet er to mørkhuda føter og fotsolar, og froskeperspektivet gjer at vi ikkje ser meir enn desse to hjelpelause føtene til eit menneske som ligg på eit mørkt grønt teppe. Dystre fargar og skuggar gjer òg at det blir uklårt kva som har skjedd med denne stakkaren, og vi får **medkjensle**.

Verbalteksten i eit kvitt felt lenger ned i annonsen **appellerer både til kjensler og fornuft**. Utsegnene som handlar om å skrive testamente til menneske ein aldri har møtt, set nok kjenslene i sving hos den som les, men kjenslene kan kanskje vere negative og skape uro. Orda **appellerer** og **til samvitet** til oss som har alle materielle verdiar.

I teksten kjem **logosappellen** òg tydeleg fram, og vi blir både informert og overttydd om at det er fornuftige grunnar til å gje bort testamentariske gåver til menneske ein aldri har møtt.

Logoen til «Leger utan grenser» og ord som «uavhengighet og nøytralitet» gjev **etos** til annonsen. Organisasjonen er **velkjend og truverdig**. Ei orientering til slutt om at ein kan unngå arveavgift, kan kanskje vere nok til at denne annonsen når ut til velstående og godt vaksne lesarar av A-magasinet.

Dårlig skrivestrategi til eksamen:

Innholdet i teksten var egentlig litt vanskelig å skjønne. Jeg leste det så godt jeg kunne, men følte at jeg datt av litt noen plasser. Men ellers så var det bra, ikke så oversiktlig kanskje. Fordi at det var mange ord der som han sa som jeg ikke skjønnte så mye av. Og jeg følte også at når jeg leste det, så vart det sånn at jeg så for meg det, men så plutselig så bytter de til en annen plass med en gang, helt random. Det var som om jeg leste det at det var på en café, også plutselig så var det liksom på en annen plass. Og da vart jeg litt forverret, men kanskje det bare var meg som ikke skjønnte meg på teksten.

Olav H. Hauge

Det er den draumen

Det er den draumen me ber på
at noko vedunderleg skal skje,
at det må skje –
at tidi skal opna seg
at hjarta skal opna seg
at dører skal opna seg
at berget skal opna seg
at kjeldor skal springa-
at draumen skal opna seg,
at me ei morgonstund skal glida inn
på ein våg me ikkje har visst um.

Dropar i austavind 1966

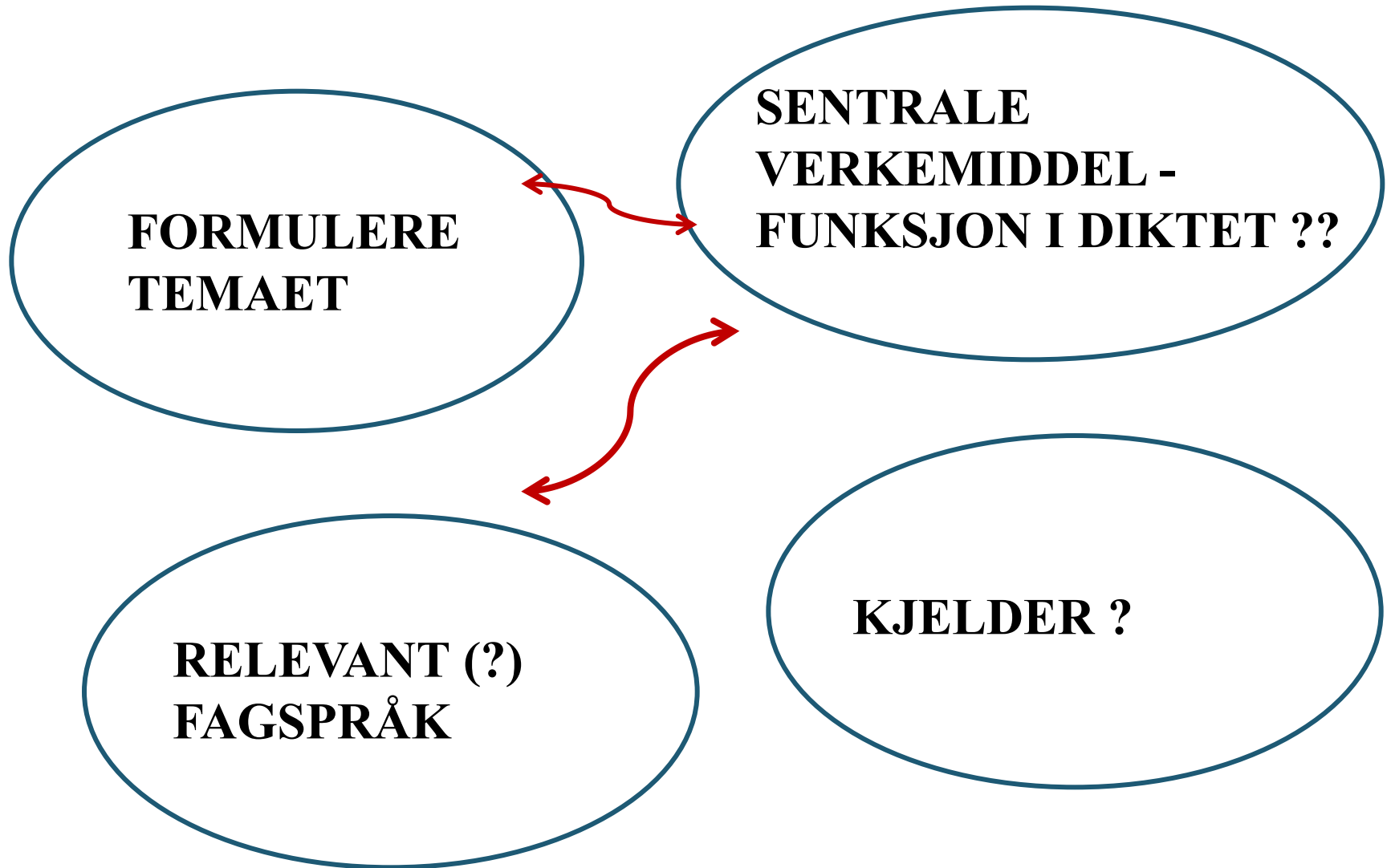
OPPGÅVE:

Formuler temaet, og gjer greie for nokre sentrale verkemiddel og den funksjonen dei har i diktet.

Kommentar:

Du skal bruke eksempel frå teksten i svaret ditt. Dersom du bruker kjelder, må du vise til kjeldene både i svaret ditt og i litteraturlista. For å vise god kompetanse bør du bruke relevant fagspråk og svare på ein presis måte.

Kva blir eg bedt om å gjere?



« Å skrive er å tenke på en særlig anstrengende måte»!

Tekstkunnskap:

Teksten skal ha

- ei innleiing
- ein presentasjon av diktet
- ein hovuddel
- ei avslutning

Temaformulering?

- *Noko med ein draum?*

Sentrale verkemiddel?

- *Gjentaking (ord og at-setningar)*
- *Språklege bilete (ein våg?)*

Funksjon?

- Gjentaking av mange, nesten like setningar: som i en draum du ikkje kjem ut av ???

Temaformulering?

- *Draumen om å finne noko vi ikkje har visst om?*

DRAUMEN VI BER PÅ

I diktet «Det er den draumen» skriv diktaren Olav H.Hauge om draumar som vi menneske ber på. Diktet er henta frå samlinga «Dropar i austavind» (1966).

I dette diktet, som berre har ei strofe, er gjentakning det mest sentrale verkemiddelet. Av elleve liner i diktet startar heile ni med ordet at, og i fem av dei finn ein orda «opne seg». Alle desse at-setningane seier nok om den draumen «me ber på», og dei er med på å understreke den draumeaktige stemninga i diktet.

Noko som skal «opna seg» drøymmer vi om, og i ei line skriv Hauge at vi drøymmer om «at kjeldor skal springa». Begge dei verba som blir brukt, er språklege bilete for noko nytt som skjer, for ny innsikt eller nye opplevingar.

Lesarar kan oppfatte temaet i diktet forskjellig , alt etter kva for ein livssituasjon eller stemning ein sjølv er i. Diktet blir òg mykje brukt i forskjellige samanhengar. Temaet kan vere den store kjærleiken for dei som drøymmer om å oppleve den, men ein annan lesar kan tenkje at temaet i diktet er livet etter dauden og ein ukjend våg eller ein ny morgon ein kan få sjå i himmelen. Orda i dei to siste linene, både «ei morgonstund» og ein våg ein kan «glida inn på», kan vere metaforar for begge desse draumane.

Likevel er desse forskjellige tolkingane på sett og vis uttrykk for same tema, at «me», alle menneske, ber på ein draum om noko godt som skal hende oss.

NOVELLETOLKING VÅR 2012:

Novellen «Dansar du? Av Frode Grytten

Tolk novellen.

Kommentar:

Du skal skrive om både form og innhold, men du kan legge ulik vekt på elementene. For å vise god kompetanse bør du gjøre greie for språklige virkemidler og vise hva slags funksjon de har i teksten, bruke relevant fagspråk og grunngi dine egne tanker om teksten.

Hva blir jeg bedt om å gjøre?

**TOLKE
NOVELLE?**

**LÆREBOK?
NOTATER?
EGET HODE?**

- form
- innhold
- språklige
virkemidler og
funksjon
- relevant fagspråk
- grunngi egne
tanker

Revidere tekst med utviklingspotensial:

- Isolerer og rammer inn moment
- Selve den typografiske orden provoserer fram tankeanstrengelser
- Illustrerer at momenter må behandles videre
- Gjør det nødvendig å holde fast ved ett moment til det er ferdig behandlet
- Bygge opp et avsnitt og en tanke omkring ei linje

Novella handler om to personer, en gutt og ei jente som er på juleball. Gutten og jenta har hatt et godt øye til hverandre lenge, og treffes tilfeldig på dette juleballet. Høydepunktet på juleballet er da jenta ber gutten opp til dans.

Novella handler om to personer, en gutt og ei jente som er på juleball. Gutten og jenta har hatt et godt øye til hverandre lenge, og treffes tilfeldig på dette juleballet. Høydepunktet på juleballet er da jenta ber gutten opp til dans.

Historien blir fortalt både i fortid og i nåtid, og veksler mellom disse tidene i løpet av historien. Innledningen i novella er skrevet i nåtid, hoveddelen i fortid, og avslutningen i nåtid. Spenningen i novella stiger stadig helt frem mot avslutningen, der hun takker for lånet av frakken, og løper inn, mens han står igjen ute, uten så mye som en klem.

REVIDERE MED UTGANGSPUNKT I ELEVENSTEKST BRUKE FAGSPRÅK OG SETTE INN SITATER:

Novellen er *komponert* slik at vi får følge de to hovedpersonene både i nåtid og fortid. Forfatteren tar oss rett inn i nåtida i innledningen, der de to er «dei første som set spor i snøen på fortauet». Han følger henne hjem fra skoleballet, og denne spaserturen er *rammen* for hele historien. Mens de spaserer, får vi både høre om ballet og om tidligere møter mellom de to, og derfor veksler *forfatteren* mellom disse tidene i løpet av historien. «Han har vore ein flamme i tankana hennar i eit halvt år».

Fordi novellen er *komponert* slik, greier *Grytten* å engasjere leseren helt til paret når fram til huset der hun bor. Der takker hun for lånet av frakken hans og løper inn, uten så mye som en klem. *Spenningskurven* flater ut fordi ingen av dem våger å være nær den andre, til tross for at lysten er «ei glødelampe i dei begge».

MUR

Det kan verta ein god mur
av gamal stein,
når ein legg han godt
og måtar han til.
Men han er kanskje feil hoggen
og ulagleg, kalk etter gamal fuging
heng att, ein ser han har vore i mur fyrr.
Best er det å skjota ut ny stein,
hogga han til slik ei vil ha han,
so ein fær gode band
og god vis.
Då fær du ein stød mur.
Og du kan segja han er din

Olav H. Hauge

